

Acryl-Tekeningen, 1981 – 1983 Jan van Krieken

Nijmeegs Museum 'Commanderie van Sint-Jan', 14 juli t/m 26 augustus 1984

Door Hans van der Grinten, conservator moderne kunst van het Nijmeegs Museum 'Commanderie van Sint-Jan'

In de afgelopen jaren heeft Jan van Krieken intensief gewerkt. In de periode 1981 – 1983 maakte hij een innerlijke verandering door en zijn nieuwste werk onderscheidt zich daardoor duidelijk van het vroegere, zonder dat daardoor echter het bijzondere en afgeslotene van dat werk aangetast wordt.

Als 17-jarige bezocht de in 1942 in Deventer geboren schilder en graficus, die zich innerlijk geheel en al met Arnhem verbonden voelt, de Akademie te Arnhem. Hij studeerde bij Fred Sieger vrije schilderkunst en bij Harry van Kruiningen vrije grafiek. Als 22-jarige begon hij zich te interesseren voor sociaal-culturele initiatieven en deed hij aan het Instituut voor Psychiatrie van de Nijmeegse universiteit veel ervaring op het gebied van de vrije creativiteit en de creatieve therapie op. Zijn schilderijen en tekeningen waren tientallen jaren een bewuste reactie op dit het innerlijk occuperende werk.

Zij concentreren zich op een realistische weergave en bestudering van objecten en gevonden voorwerpen van allerlei soort, die niet afzonderlijk, maar in veelzeggend gecombineerde ensembles verschijnen, die wederom de compositorische ordening van zijn schilderijen en tekeningen uitmaken. Het ging Van Krieken hierbij niet om het harmoniserende van het realistische noch om het aantrekkelijke van de optische illusie, maar om het desillusionerende van het voorwerp in zijn lelijke, banale alledaagsheid.

Tegen het eind van 1981 geeft hij deze indringende en ordende werkwijze, waarvan de resultaten een nuchtere, harde zakelijkheid hadden uitgestraald op ten faveure van een impulsieve directheid, die in wezen steunt op dezelfde schilder- en tekenkunstige middelen, maar nu tot heel andere resultaten leidt. Waren vroeger lijn, tonaliteit en kleur zorgvuldig op elkaar afgestemd, dan is nu de expressie van de schilderijen het resultaat van een intensieve vermenging van teken- en schilderkunstige middelen. Potlood en kleurpotlood enerzijds, acrylverf, met dun en breed penseel opgebracht anderzijds zijn de wezenlijke componenten, die vaak versterkt en ondersteund worden door allerlei soorten collages.

Het wezenlijke vormprincipe van deze lange cyclus, die honderden bladen van 296 x 211 mm omvat, is het intensieve doordringen in de componenten tijdens een spontaan werken, waarbij de verschillende stadia niet in een afsluitend proces gladgestreken worden, maar open en duidelijk blijven bestaan. De kijker kan daarbij zijn ogen niet sluiten voor de innerlijke spanning en de breuken.

Zijn blik wordt echter tegelijk gevangen door de complexe thematiek van de lange reeks van werken, die niet meer een gedistantieerd overzicht van de onderzochte samenhang der vormen biedt, maar helemaal verdrinkt in de draaikolk van de persoonlijke belevenissen. Het eigen bestaan en het totale spanningsveld van het leven, die niet eenvoudig op elkaar afgestemd kunnen worden, en waarin visie en realiteit zelden in evenwicht kunnen worden gebracht. Uit deze bladen spreekt het geheel van menselijke driften en drijfveren, in zijn beangstigende en verblijdende tegenstrijdigheid. Tegelijk is deze lange reeks document van een stapsgewijze beheersing van de dagelijkse beslommingen en spanningen van een mensenleven.

Het bezit dagboekachtige eigenschappen, omdat bijna alle tekeningen gedateerd zijn, maar door het beeldende karakter van het geheel wordt dit werk vanuit intimiteit van het persoonlijke onder de aandacht van derden gebracht. En het blijkt, dat ieder van deze gekleurde en beschilderde bladen het persoonlijke in iets algemeen verandert, het subjectieve objectief maakt en het particuliere tot iets openbaars. Hierdoor ontstaat een artistiek evenwicht tussen het alledaagse en het bijzondere.

Ondanks de verschillende belevenissen is in de loop van twee een blijvende continuïteit ontstaan, waardoor de vele resultaten die in deze tentoonstelling getoond worden toch een eenheid geworden. Door een steeds

weer nieuwe impuls ontstaat ieder blad; de energie van het handelen binnen de gekozen grenzen van het kleine blad raakt niet uitgeput. Het vermijden van vooropgezette schemata, het loslaten van de opgelegde discipline heeft het werk van Jan van Krieken op een bijzondere manier bevrucht.